

Vergaderjaar 2016–2017

**34 725 XII**

## **Jaarverslag en slotwet Ministerie van Infrastructuur en Milieu 2016**

**Nr. 4**

### **MEMORIE VAN TOELICHTING**

#### **A. ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL**

##### **Wetsartikelen 1 en 2**

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd.

Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2016 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu;
2. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

De Minister van Infrastructuur en Milieu,  
M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

## B. BEGROTINGSTOELICHTING

|     |                                                           |    |
|-----|-----------------------------------------------------------|----|
| 1.  | Leeswijzer                                                | 1  |
| 2.  | Het beleid                                                | 3  |
| 2.1 | Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangsten mutaties | 3  |
| 2.2 | De beleidsartikelen                                       | 4  |
| 2.3 | De niet-beleidsartikelen                                  | 15 |

### 1. Leeswijzer

#### Algemeen

De opzet en structuur van de onderliggende begroting voor Hoofdstuk XII is gebaseerd op de Rijksbegrotingsvoorschriften van het Ministerie van Financiën. In de Rijksbegrotingsvoorschriften 2016 zijn onderstaande uniforme ondergrenzen opgenomen, welke worden gehanteerd bij het toelichten van begrotingsmutaties op het niveau van artikelonderdeel.

#### **Model 2.25 Rijksbegrotingsvoorschriften 2016**

| Omvang begrotingsartikel<br>(stand ontwerpbegroting)<br>in € miljoen | Beleidsmatige mutaties<br>(ondergrens in € miljoen) | Technische mutaties<br>(ondergrens in<br>€ miljoen) |
|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| < 50                                                                 | 1                                                   | 2                                                   |
| => 50 en < 200                                                       | 2                                                   | 4                                                   |
| => 200 < 1.000                                                       | 5                                                   | 10                                                  |
| => 1.000                                                             | 10                                                  | 20                                                  |

#### Opbouw

Dit wetsvoorstel kent een opbouw waarbij afhankelijk van de informatievraag- en behoefte verder kan worden ingezoomd. Deze verdiepingsslag is als volgt opgebouwd.

1. In de begroting(wet)staten zijn de wijzigingen op de begrotingsstaten van het jaar 2016 voor de departementale begroting van Infrastructuur en Milieu (XII) en inzake de agentschappen opgenomen. Deze dient ter autorisatie van de mutaties die op artikelniveau in de verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen worden voorgesteld bij deze Slotwet.
2. In het overzicht in paragraaf 2.1 zijn de belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties opgenomen, die op hoofdlijnen inzicht verstrekt in de belangrijkste budgettaire voorstellen die leiden tot wijziging van de begroting. Hiermee kan snel een indruk worden verkregen van de inhoud van dit wetsvoorstel.
3. In de artikelgewijze toelichting (paragraaf 2.2 beleidsartikelen en paragraaf 2.3 niet-beleidsartikelen) zijn in de tabellen budgettaire gevolgen van beleid de mutaties in de Tweede suppletoire begroting uitgesplitst in miljoenennota- en najaarsnotamutaties. De miljoenennotamutaties zijn reeds in de, aan uw Kamer voorgelegde, Ontwerpbegroting 2017 (Kamerstukken II 2016–2017 34 550 XII, nr. 2) toegelicht. De begrotingsmutaties van de najaarsnota worden toegelicht op basis van bovengenoemde staffel en/of beleidsmatig relevant. De gepresenteerde budgetflexibiliteit (juridisch verplicht) bij Slotwet is de stand per 31 oktober 2016.

## 2. Het beleid

### 2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties

#### Suppletoire mutaties 2016 (Slotwet) (in € mln.)

|                                     | Artikel                       | Uitgaven | Ontvangsten |
|-------------------------------------|-------------------------------|----------|-------------|
| Stand ontwerpbegroting              |                               | 8.176,0  | 212,5       |
| Stand vastgestelde begroting 2016   |                               | 8.176,0  | 212,5       |
| Stand 1e suppletoire begroting 2016 |                               | 8.118,2  | 241,4       |
| Stand 2e suppletoire begroting 2016 |                               | 7.910,3  | 206,6       |
| – Mutaties Slotwet 2016             |                               |          |             |
| Kader relevante mutaties            |                               |          |             |
| 1.                                  | GSM-R / NS Sociale Veiligheid | 16       | – 5,8       |
| 2.                                  | Onderzoeksopdrachten          | 97       | – 2,6       |
| 3.                                  | Lagere uitgaven apparaat      | 98       | – 6,0       |
| 4.                                  | ETS-ontvangsten               | 19       | 7,6         |
| 5.                                  | Clean Development Mechanism   | 19       | – 3,9       |
| 6.                                  | Diversen                      | div.     | – 0,2       |
| Realisatie 2016                     |                               | 7.891,0  | 210,1       |

#### Toelichting

##### 1. GSM-R / NS Sociale Veiligheid

Dit betreffen lagere uitgaven die met name worden veroorzaakt doordat nog te betalen subsidiemiddelen GSM-R (€ 4,3 miljoen) pas in 2017 tot betaling zullen komen. Daarnaast is er een afwijking in het kasritme van het subsidieverzoek NS Sociale veiligheid / beschikking (€ 1,5 miljoen).

##### 2. Onderzoeksopdrachten

De lagere uitgaven worden met name veroorzaakt door vertraagde uitbesteding van onderzoeksopdrachten bij ANVS en PBL (€ 1,3 miljoen). Daarnaast zijn er lagere uitgaven die met name zijn ontstaan door vertragingen in de campagnes *Pluk* en van *AnaarBeter*. Ook zijn er minder kosten gemaakt in de uitvoering van de Strategische Kennis- en Innovatie-agenda (SKIA) door de directie Kennis, Innovatie en Strategie (KIS) (€ 0,5 miljoen).

##### 3. Lagere uitgaven apparaat

Het overschot op artikel 98 is voornamelijk het gevolg van lagere externe inhuur vertraging bij de (verrekening van) contracten voor de projecten ERTMS, Openbaar Vervoer en Spoor en Eenvoudig Beter. Daarnaast wordt dit overschot mede veroorzaakt doordat het gebouw Koningskade 4 langer in gebruik blijft van het Rijk waardoor de te betalen afkoopsom lager is.

##### 4. ETS-ontvangsten

De emissie veilingopbrengsten in het kader van het Emission Trade System (ETS) zijn met € 7,6 miljoen hoger uitgevallen dan geraamd.

##### 5. Clean Development Mechanism (CDM)

Bij Ontwerpbegroting 2018 is besloten dat vrijvallende middelen van het Clean Development Mechanism (CDM) worden ingezet voor de programma's Carbon Pricing Leadership Coalition en Partnership for Market Readiness. De terugstorting door de Wereldbank van de resterende CDM-middelen heeft echter niet meer in 2016 plaatsgevonden en schuift door naar 2017.

## 2.2 De beleidsartikelen

### Artikel 11 Integraal Waterbeleid

#### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 11                                  | Integraal Waterbeleid                    | Stand<br>ontwerp<br>begroting | Mutaties via<br>NvW en<br>amendement | Mutaties 1e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties 2e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties<br>Slotwet | Realisatie<br>2016            |
|-------------------------------------|------------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------|-------------------------------|
|                                     |                                          | (1)                           | (2)                                  | (3)                                     | (4)                                     | (5)                 | (6) = (1)+(2)+<br>(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                          | <b>41.900</b>                 | <b>0</b>                             | <b>2.760</b>                            | <b>6.018</b>                            | <b>3.960</b>        | <b>54.638</b>                 |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                          | <b>45.973</b>                 | <b>0</b>                             | <b>840</b>                              | <b>1.120</b>                            | <b>936</b>          | <b>48.869</b>                 |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                          | <i>92%</i>                    |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
| <b>11.01</b>                        | <b>Algemeen waterbeleid</b>              | <b>33.872</b>                 | <b>0</b>                             | <b>1.035</b>                            | <b>406</b>                              | <b>854</b>          | <b>36.167</b>                 |
| 11.01.01                            | Opdrachten                               | 3.932                         | 0                                    | 2.843                                   | - 100                                   | - 46                | 6.629                         |
| 11.01.02                            | Subsidies                                | 10.360                        | 0                                    | 81                                      | 0                                       | 917                 | 11.358                        |
|                                     | – <i>Partners voor Water (HGIS)</i>      | <i>10.360</i>                 | <i>0</i>                             | <i>31</i>                               | <i>0</i>                                | <i>917</i>          | <i>11.308</i>                 |
|                                     | – <i>Overige subsidies</i>               | <i>0</i>                      | <i>0</i>                             | <i>50</i>                               | <i>0</i>                                | <i>0</i>            | <i>50</i>                     |
| 11.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen               | 17.545                        | 0                                    | - 626                                   | 406                                     | 0                   | 17.325                        |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>        | <i>17.144</i>                 | <i>0</i>                             | <i>- 740</i>                            | <i>397</i>                              | <i>0</i>            | <i>16.801</i>                 |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan KNMI</i>       | <i>401</i>                    | <i>0</i>                             | <i>114</i>                              | <i>9</i>                                | <i>0</i>            | <i>524</i>                    |
| 11.01.04                            | Bijdrage aan medeoverheden               | 2.035                         | 0                                    | - 1.263                                 | 100                                     | - 17                | 855                           |
| <b>11.02</b>                        | <b>Waterveiligheid</b>                   | <b>2.802</b>                  | <b>0</b>                             | <b>- 133</b>                            | <b>333</b>                              | <b>- 1</b>          | <b>3.001</b>                  |
| 11.02.01                            | Opdrachten                               | 2.802                         | 0                                    | - 133                                   | 333                                     | - 1                 | 3.001                         |
| <b>11.03</b>                        | <b>Grote oppervlaktewateren</b>          | <b>2.008</b>                  | <b>0</b>                             | <b>45</b>                               | <b>576</b>                              | <b>- 54</b>         | <b>2.575</b>                  |
| 11.03.01                            | Opdrachten                               | 2.008                         | 0                                    | 45                                      | 576                                     | - 54                | 2.575                         |
| 11.03.05                            | Bijdrage aan internationale organisaties | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 0                             |
| <b>11.04</b>                        | <b>Waterkwaliteit</b>                    | <b>7.291</b>                  | <b>0</b>                             | <b>- 107</b>                            | <b>- 195</b>                            | <b>137</b>          | <b>7.126</b>                  |
| 11.04.01                            | Opdrachten                               | 3.993                         | 0                                    | - 167                                   | 350                                     | - 174               | 4.002                         |
| 11.04.02                            | Subsidies                                | 0                             | 0                                    | 60                                      | 419                                     | - 1                 | 478                           |
| 11.04.04                            | Bijdrage aan medeoverheden               | 1.531                         | 0                                    | 0                                       | - 881                                   | 322                 | 972                           |
| 11.04.05                            | Bijdrage aan internationale organisaties | 1.767                         | 0                                    | 0                                       | - 83                                    | - 10                | 1.674                         |
| <b>Ontvangsten</b>                  |                                          | <b>0</b>                      | <b>0</b>                             | <b>0</b>                                | <b>0</b>                                | <b>248</b>          | <b>248</b>                    |

#### Verplichtingen

De mutatie ontstaat voornamelijk door werkzaamheden aan de Icoon Afsluitdijk in 2017 waarvoor in 2016 reeds meerjarige verplichtingen zijn aangegaan waarvoor verplichtingenbudget (€ 5,8 miljoen) vanuit 2017 naar 2016 is overgeheveld. Daarnaast wordt in 2016 een meerjarige rijksbijdrage geleverd voor het programma Lumbricus (€ 1,8 miljoen).

## Artikel 13 Ruimtelijke ontwikkeling

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 13                                  | Ruimtelijke Ontwikkeling           | Stand<br>ontwerp<br>begroting | Mutaties via<br>NvW en<br>amendement | Mutaties 1e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties 2e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties<br>Slotwet | Realisatie<br>2016            |
|-------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------|-------------------------------|
|                                     |                                    | (1)                           | (2)                                  | (3)                                     | (4)                                     | (5)                 | (6) = (1)+(2)+<br>(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                    | <b>111.358</b>                | <b>0</b>                             | <b>- 10.115</b>                         | <b>27.299</b>                           | <b>- 9.140</b>      | <b>119.402</b>                |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                    | <b>112.233</b>                | <b>0</b>                             | <b>- 7.674</b>                          | <b>12.461</b>                           | <b>- 2.397</b>      | <b>114.623</b>                |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                    | <b>83%</b>                    |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
| <b>13.01</b>                        | <b>Ruimtelijk instrumentarium</b>  | <b>6.849</b>                  | <b>0</b>                             | <b>- 165</b>                            | <b>3.318</b>                            | <b>- 1.741</b>      | <b>8.261</b>                  |
| 13.01.01                            | Opdrachten                         | 4.672                         | 0                                    | 1.046                                   | 3.053                                   | - 1.299             | 7.472                         |
|                                     | – <i>Wabo</i>                      | 1.463                         | 0                                    | - 1.408                                 | 224                                     | - 279               | 0                             |
|                                     | – <i>Architectonisch beleid</i>    | 1.728                         | 0                                    | 400                                     | 138                                     | - 333               | 1.933                         |
|                                     | – <i>Overige opdrachten</i>        | 1.481                         | 0                                    | 2.054                                   | 2.691                                   | - 687               | 5.539                         |
| 13.01.02                            | Subsidies                          | 966                           | 0                                    | 0                                       | 50                                      | - 227               | 789                           |
| 13.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen         | 1.211                         | 0                                    | - 1.211                                 | 0                                       | 0                   | 0                             |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>  | 1.211                         | 0                                    | - 1.211                                 | 0                                       | 0                   | 0                             |
| 13.01.04                            | Bijdrage aan medeoverhe-           |                               |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
|                                     | den                                | 0                             | 0                                    | 0                                       | 215                                     | - 215               | 0                             |
| <b>13.02</b>                        | <b>Geo-informatie</b>              | <b>38.806</b>                 | <b>0</b>                             | <b>2.890</b>                            | <b>5.462</b>                            | <b>651</b>          | <b>47.809</b>                 |
| 13.02.01                            | Opdrachten                         | 4.788                         | 0                                    | - 1.151                                 | - 375                                   | - 175               | 3.087                         |
| 13.02.02                            | Subsidies                          | 1.999                         | 0                                    | 5.200                                   | 3.342                                   | 30                  | 10.571                        |
|                                     | – <i>Basisregistraties</i>         | 1.999                         | 0                                    | 5.200                                   | 3.342                                   | 30                  | 10.571                        |
| 13.02.06                            | Bijdrage aan ZBO's en RWT's        | 32.019                        | 0                                    | - 1.159                                 | 2.495                                   | 796                 | 34.151                        |
|                                     | – <i>Kadaster</i>                  | 32.019                        | 0                                    | - 1.159                                 | 2.495                                   | 796                 | 34.151                        |
| <b>13.03</b>                        | <b>Gebiedsontwikkeling</b>         | <b>8.069</b>                  | <b>0</b>                             | <b>- 179</b>                            | <b>- 207</b>                            | <b>- 12</b>         | <b>7.671</b>                  |
| 13.03.01                            | Opdrachten                         | 1.111                         | 0                                    | - 949                                   | 993                                     | 5                   | 1.160                         |
| 13.03.02                            | Subsidies                          | 90                            | 0                                    | - 30                                    | - 30                                    | 12                  | 72                            |
| 13.03.03                            | Bijdrage aan agentschappen         | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 0                             |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>  | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 0                             |
| 13.03.04                            | Bijdrage aan medeoverhe-           |                               |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
|                                     | den                                | 6.868                         | 0                                    | 800                                     | - 1.200                                 | - 29                | 6.439                         |
|                                     | – <i>Projecten BIRK</i>            | 4.318                         | 0                                    | 800                                     | - 1.200                                 | - 29                | 3.889                         |
|                                     | – <i>Projecten Nota Ruimte</i>     | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 0                             |
|                                     | – <i>Projecten Bestaand</i>        |                               |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
|                                     | <i>Rotterdams Gebied</i>           | 2.550                         | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 2.550                         |
| <b>13.04</b>                        | <b>Ruimtegebruik bodem</b>         | <b>43.748</b>                 | <b>0</b>                             | <b>- 7.057</b>                          | <b>- 10.424</b>                         | <b>- 530</b>        | <b>25.737</b>                 |
| 13.04.01                            | Opdrachten                         | 3.350                         | 0                                    | 2.901                                   | 329                                     | - 1.049             | 5.531                         |
| 13.04.02                            | Subsidies                          | 12.000                        | 0                                    | 0                                       | 858                                     | 522                 | 13.380                        |
|                                     | – <i>Bedrijvenregeling</i>         | 10.000                        | 0                                    | 0                                       | - 3.500                                 | 477                 | 6.977                         |
|                                     | – <i>Bodemsanering NS</i>          | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 0                             |
|                                     | – <i>Caribisch Nederland</i>       | 0                             | 0                                    | 0                                       | 4.358                                   | 14                  | 4.372                         |
|                                     | – <i>Overige subsidies</i>         | 2.000                         | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 31                  | 2.031                         |
| 13.04.03                            | Bijdrage aan agentschappen         | 7.523                         | 0                                    | - 697                                   | 0                                       | 0                   | 6.826                         |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>  | 7.523                         | 0                                    | - 697                                   | 0                                       | 0                   | 6.826                         |
| 13.04.04                            | Bijdrage aan medeoverhe-           |                               |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
|                                     | den                                | 20.875                        | 0                                    | - 9.261                                 | - 11.611                                | - 3                 | 0                             |
|                                     | – <i>Meerjarenprogramma</i>        |                               |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
|                                     | <i>Bodem</i>                       | 20.225                        | 0                                    | - 9.261                                 | - 10.961                                | - 3                 | 0                             |
|                                     | – <i>Programma Gebiedsgericht</i>  |                               |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
|                                     | <i>instrumentarium</i>             | 650                           | 0                                    | 0                                       | - 650                                   | 0                   | 0                             |
| 13.04.07                            | Bekostiging                        | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 0                             |
|                                     | – <i>Uitvoering klimaatadaptie</i> | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 0                             |
| <b>13.05</b>                        | <b>Eenvoudig Beter</b>             | <b>14.761</b>                 | <b>0</b>                             | <b>- 3.163</b>                          | <b>14.312</b>                           | <b>- 765</b>        | <b>25.145</b>                 |
| 13.05.01                            | Opdrachten                         | 8.281                         | 0                                    | - 2.771                                 | 5.837                                   | - 765               | 10.582                        |
|                                     | – <i>Eenvoudig Beter</i>           | 8.281                         | 0                                    | - 2.771                                 | 5.837                                   | - 765               | 10.582                        |
|                                     | – <i>OLO 3</i>                     | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 0                             |
| 13.05.03                            | Bijdrage aan agentschappen         | 6.480                         | 0                                    | - 392                                   | 8.475                                   | 0                   | 14.563                        |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>  | 6.480                         | 0                                    | - 392                                   | 8.475                                   | 0                   | 14.563                        |
| <b>Ontvangsten</b>                  |                                    | <b>934</b>                    | <b>0</b>                             | <b>7.890</b>                            | <b>14.007</b>                           | <b>226</b>          | <b>23.057</b>                 |

### Verplichtingen

De mutatie ontstaat voornamelijk door vertraging van een aantal subsidietoekenningen in het kader van de Actieagenda Architectuur en

Ruimtelijk Ontwerp (AAARO) waardoor deze niet meer in 2016 zijn verstrekt. Verder is er minder aanspraak gemaakt op de Bedrijvenregeling door gemeenten en provincies voor Bodemsaneringen. Ten slotte is als gevolg van de afwikkeling van subsidies in het kader van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) budget vrijgevallen; een ten tijde van de najaarsnota geaccordeerde verplichtingenverhoging is hiertoe gecorrigeerd.

## Artikel 14 Wegen en verkeersveiligheid

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 14                                  | Wegen en Verkeersveiligheid              | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|-------------------------------------|------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|                                     |                                          | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                          | <b>28.702</b>           | <b>0</b>                       | <b>5.025</b>                      | <b>4.833</b>                      | <b>24.555</b>    | <b>63.115</b>             |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                          | <b>33.414</b>           | <b>0</b>                       | <b>1.850</b>                      | <b>- 446</b>                      | <b>- 183</b>     | <b>34.635</b>             |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                          | <b>70%</b>              |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>14.01</b>                        | <b>Netwerk</b>                           | <b>16.033</b>           | <b>0</b>                       | <b>1.263</b>                      | <b>- 1.386</b>                    | <b>- 543</b>     | <b>15.367</b>             |
| 14.01.01                            | Opdrachten                               | 12.742                  | 0                              | 252                               | - 1.436                           | - 533            | 11.025                    |
|                                     | – <i>Beter Benutten</i>                  | 6.560                   | 0                              | 1.386                             | - 432                             | - 269            | 7.245                     |
|                                     | – <i>BOA wegverkeersbeleid</i>           | 2.312                   | 0                              | - 399                             | - 501                             | - 92             | 1.320                     |
|                                     | – <i>Wegverkeersbeleid</i>               | 2.236                   | 0                              | - 169                             | - 515                             | - 118            | 1.434                     |
|                                     | – <i>Overige opdrachten</i>              | 1.634                   | 0                              | - 566                             | 12                                | - 54             | 1.026                     |
| 14.01.02                            | Subsidies                                | 722                     | 0                              | 425                               | - 11                              | - 10             | 1.126                     |
| 14.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen               | 2.569                   | 0                              | 586                               | 61                                | 0                | 3.216                     |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>        | 2.569                   | 0                              | 586                               | 61                                | 0                | 3.216                     |
| <b>14.02</b>                        | <b>Veiligheid</b>                        | <b>17.381</b>           | <b>0</b>                       | <b>587</b>                        | <b>940</b>                        | <b>360</b>       | <b>19.268</b>             |
| 14.02.01                            | Opdrachten                               | 5.629                   | 0                              | 649                               | 914                               | 406              | 7.598                     |
| 14.02.02                            | Subsidies                                | 8.736                   | 0                              | - 279                             | - 250                             | - 144            | 8.063                     |
|                                     | – <i>VVN</i>                             | 3.660                   | 0                              | 0                                 | 11                                | - 11             | 3.660                     |
|                                     | – <i>SWOV</i>                            | 3.958                   | 0                              | - 110                             | - 61                              | - 6              | 3.781                     |
|                                     | – <i>Overige subsidies</i>               | 1.118                   | 0                              | - 169                             | - 200                             | - 127            | 622                       |
| 14.02.03                            | Bijdrage aan agentschappen               | 389                     | 0                              | 187                               | 9                                 | 0                | 585                       |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>        | 389                     | 0                              | 187                               | 9                                 | 0                | 585                       |
| 14.02.05                            | Bijdrage aan internationale organisaties | 0                       | 0                              | 30                                | 0                                 | 0                | 30                        |
| 14.02.06                            | Bijdrage aan ZBO's en RWT's              | 2.627                   | 0                              | 0                                 | 267                               | 98               | 2992                      |
|                                     | – <i>CBR</i>                             | 2.627                   | 0                              | 0                                 | 267                               | 98               | 2992                      |
|                                     | <b>Ontvangsten</b>                       | <b>6.782</b>            | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>- 715</b>                      | <b>- 2.918</b>   | <b>3.149</b>              |

### Verplichtingen

De hogere verplichtingen worden voornamelijk veroorzaakt door een overboeking van € 30,1 miljoen vanuit het Infrastructuurfonds ten behoeve van het vervolgprogramma Beter Benutten: het innovatiepartnership Talking Traffic. De lenM middelen zijn beschikbaar op het Infrastructuurfonds. De verantwoording van deze uitgaven vindt plaats op de begroting van HXII. Met de brief van 8 december 2016 is de Kamer hierover geïnformeerd (Kamerstukken II 2016–2017 34 550, nr. 64). Daarnaast is er bij Slotwet verplichtingenbudget afgeboekt in verband met een correctie inzake de kwalificatie inhuur/uitbesteding. Dit resulteerde dat een deel van de contracten die op uitbesteding waren verantwoord zijn gecorrigeerd naar inhuur (artikel 98).

### Ontvangsten

De lagere ontvangsten zijn met name veroorzaakt doordat er minder bestuurlijke boetes zijn uitgeschreven. Daarnaast zijn er minder ontvangsten binnengekomen doordat er uit de Stichting Buisleidingen-

straat minder opbrengsten ontvangen zijn dan geraamd. Hieraan ten grondslag liggen bestuurlijke afspraken over het herinvesteren van de inkomsten door de stichting.

## Artikel 15 OV-keten

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 15                                  | OV-keten                   | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|-------------------------------------|----------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|                                     |                            | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                            | <b>5.171</b>            | <b>0</b>                       | <b>1.492</b>                      | <b>- 764</b>                      | <b>- 333</b>     | <b>5.566</b>              |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                            | <b>6.135</b>            | <b>0</b>                       | <b>241</b>                        | <b>- 1.338</b>                    | <b>- 293</b>     | <b>4.745</b>              |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                            | <b>64%</b>              |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>15.01</b>                        | <b>OV-keten</b>            | <b>6.135</b>            | <b>0</b>                       | <b>241</b>                        | <b>- 1.338</b>                    | <b>- 293</b>     | <b>4.745</b>              |
| 15.01.01                            | Opdrachten                 | 4.652                   | 0                              | 123                               | - 1.318                           | - 292            | 3.165                     |
| 15.01.02                            | Subsidies                  | 485                     | 0                              | 342                               | - 44                              | - 1              | 782                       |
| 15.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen | 998                     | 0                              | - 224                             | 24                                | 0                | 798                       |
|                                     | - waarvan bijdrage aan RWS | 998                     | 0                              | - 224                             | 24                                | 0                | 798                       |
| <b>Ontvangsten</b>                  |                            | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>6.195</b>                      | <b>12</b>        | <b>6.207</b>              |

De wijzigingen bij Slotwet binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

## Artikel 16 Spoor

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 16                                  | Spoor                                     | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|-------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|                                     |                                           | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                           | <b>4.573</b>            | <b>0</b>                       | <b>710</b>                        | <b>23.412</b>                     | <b>- 591</b>     | <b>28.104</b>             |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                           | <b>23.996</b>           | <b>0</b>                       | <b>- 1.608</b>                    | <b>2.663</b>                      | <b>- 6.155</b>   | <b>18.896</b>             |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                           | <b>98%</b>              |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>16.01</b>                        | <b>Spoor</b>                              | <b>23.996</b>           | <b>0</b>                       | <b>- 1.608</b>                    | <b>2.663</b>                      | <b>- 6.155</b>   | <b>18.896</b>             |
| 16.01.01                            | Opdrachten                                | 2.250                   | 0                              | - 17                              | - 935                             | - 313            | 985                       |
|                                     | - ERTMS                                   | 0                       | 0                              | 47                                | - 47                              | 0                | 0                         |
|                                     | - Overige opdrachten                      | 2.250                   | 0                              | - 64                              | - 888                             | - 313            | 985                       |
| 16.01.02                            | Subsidies                                 | 21.646                  | 0                              | - 1.620                           | 1.345                             | - 5.827          | 15.544                    |
|                                     | - GSM-R                                   | 10.300                  | 0                              | - 1.675                           | - 2.287                           | - 4.324          | 2.014                     |
|                                     | - Bodemsanering NS percelen               | 9.076                   | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 9.076                     |
|                                     | - Overige subsidies                       | 2.270                   | 0                              | 55                                | 3.632                             | - 1.503          | 4.454                     |
| 16.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen                | 0                       | 0                              | 44                                | 0                                 | 0                | 44                        |
|                                     | - waarvan bijdrage aan KNMI               | 0                       | 0                              | 44                                | 0                                 | 0                | 44                        |
|                                     | - waarvan bijdrage aan RWS                | 0                       | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 0                         |
| 16.01.04                            | Bijdrage aan medeoverheden                | 0                       | 0                              | 0                                 | 2.253                             | - 1              | 2.252                     |
|                                     | - CLU Betuweroute en HSL                  | 0                       | 0                              | 0                                 | 2.253                             | - 1              | 2.252                     |
| 16.01.05                            | Bijdragen aan internationale organisaties | 100                     | 0                              | - 15                              | 0                                 | - 14             | 71                        |
| <b>Ontvangsten</b>                  |                                           | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>0</b>                          | <b>3</b>         | <b>3</b>                  |

## 16.01 Spoor

### Subsidies

Dit betreffen lagere uitgaven die met name worden veroorzaakt doordat nog te betalen subsidiemiddelen in het kader van de subsidieregeling Beheersing GSM-R interferentie, die pas in 2017 tot betaling zullen komen. Daarnaast is sprake van lagere subsidieuitgaven dan geraamd bij de 2<sup>e</sup> suppletoire begroting voor het nemen van extra maatregelen voor de sociale veiligheid.

### Artikel 17 Luchtvaart

#### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 17                                  | Luchtvaart                                       | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|                                     |                                                  | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                                  | <b>25.355</b>           | <b>0</b>                       | <b>2.692</b>                      | <b>5.077</b>                      | <b>- 2.800</b>   | <b>30.324</b>             |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                                  | <b>24.985</b>           | <b>0</b>                       | <b>552</b>                        | <b>3.144</b>                      | <b>- 1.241</b>   | <b>27.440</b>             |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                                  | 59%                     |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>17.01</b>                        | <b>Luchtvaart</b>                                | <b>24.985</b>           | <b>0</b>                       | <b>552</b>                        | <b>3.144</b>                      | <b>- 1.241</b>   | <b>27.440</b>             |
| 17.01.01                            | Opdrachten                                       | 13.916                  | 0                              | - 4.691                           | 626                               | - 1.264          | 8.587                     |
|                                     | – Opdrachten GIS                                 | 3.023                   | 0                              | 0                                 | 577                               | - 430            | 3.170                     |
|                                     | – Leefbaarheidsfonds                             | 5.900                   | 0                              | - 5.900                           | 0                                 | 0                | 0                         |
|                                     | – Overige opdrachten                             | 4.993                   | 0                              | 1.209                             | 49                                | - 834            | 5.417                     |
| 17.01.02                            | Subsidies                                        | 910                     | 0                              | 5.189                             | 2.278                             | 78               | 8.455                     |
| 17.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen                       | 8.979                   | 0                              | - 151                             | 212                               | 0                | 9.040                     |
|                                     | – waarvan bijdrage aan RWS (Caribisch Nederland) | 8.931                   | 0                              | - 187                             | 211                               | 0                | 8.955                     |
|                                     | – waarvan bijdrage aan RWS                       | 48                      | 0                              | 22                                | 1                                 | 0                | 71                        |
|                                     | – waarvan bijdrage aan KNMI                      | 0                       | 0                              | 14                                | 0                                 | 0                | 14                        |
| 17.01.05                            | Bijdrage aan internationale organisaties         | 1.180                   | 0                              | 105                               | 28                                | - 32             | 1.281                     |
| 17.01.06                            | Bijdrage aan ZBO's en RWT's                      | 0                       | 0                              | 100                               | 0                                 | - 23             | 77                        |
|                                     | – LVNL                                           | 0                       | 0                              | 100                               | 0                                 | - 23             | 77                        |
|                                     | <b>Ontvangsten</b>                               | <b>9.311</b>            | <b>0</b>                       | <b>1.001</b>                      | <b>- 1.985</b>                    | <b>65</b>        | <b>8.392</b>              |

### Verplichtingen

De lagere verplichtingen worden met name veroorzaakt doordat er minder woningen zijn aangekocht in de veiligheids- en geluidszone dan geraamd in het kader van het Luchthavenindulingsbesluit (LIB). Daarnaast betreft het lagere aangegane verplichtingen voor de behandeling en uitbetaling van schadeclaims in het kader van Geluidsisolatie Schiphol (GIS).

#### 17.01 Luchtvaart

##### Opdrachten

De lagere uitgaven worden met name veroorzaakt doordat minder woningen in de veiligheids- en geluidszone zijn aangekocht dan geraamd. Daarnaast zijn er lagere uitgaven door vertraging bij de uitvoering van een aantal onderzoeksopdrachten die door het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) worden uitgevoerd.



## Artikel 18 Scheepvaart en Havens

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 18                                  | Scheepvaart en Havens                     | Stand<br>ontwerp<br>begroting | Mutaties via<br>NvW en<br>amendement | Mutaties 1e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties 2e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties<br>Slotwet | Realisatie<br>2016            |
|-------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------|-------------------------------|
|                                     |                                           | (1)                           | (2)                                  | (3)                                     | (4)                                     | (5)                 | (6) = (1)+(2)+<br>(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                           | <b>33.737</b>                 | <b>0</b>                             | <b>3.591</b>                            | <b>- 15.313</b>                         | <b>- 526</b>        | <b>21.489</b>                 |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                           | <b>24.997</b>                 | <b>0</b>                             | <b>1.145</b>                            | <b>- 3.108</b>                          | <b>- 301</b>        | <b>22.733</b>                 |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                           | <b>96%</b>                    |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
| <b>18.01</b>                        | <b>Scheepvaart en havens</b>              | <b>24.997</b>                 | <b>0</b>                             | <b>1.145</b>                            | <b>- 3.108</b>                          | <b>- 301</b>        | <b>22.733</b>                 |
| 18.01.01                            | Opdrachten                                | 17.966                        | 0                                    | 946                                     | - 4.208                                 | - 142               | 14.562                        |
|                                     | – <i>Topsector logistiek</i>              | <i>16.013</i>                 | <i>0</i>                             | <i>0</i>                                | <i>- 4.099</i>                          | <i>40</i>           | <i>11.954</i>                 |
|                                     | – <i>Overige opdrachten</i>               | <i>1.953</i>                  | <i>0</i>                             | <i>946</i>                              | <i>- 109</i>                            | <i>- 182</i>        | <i>2.608</i>                  |
| 18.01.02                            | Subsidies                                 | 4.587                         | 0                                    | 200                                     | 1.099                                   | 40                  | 5.926                         |
|                                     | – <i>Topsector logistiek</i>              | <i>4.337</i>                  | <i>0</i>                             | <i>0</i>                                | <i>800</i>                              | <i>- 35</i>         | <i>5.102</i>                  |
|                                     | – <i>Overige subsidies</i>                | <i>250</i>                    | <i>0</i>                             | <i>200</i>                              | <i>299</i>                              | <i>75</i>           | <i>824</i>                    |
| 18.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen                | 1.408                         | 0                                    | - 151                                   | 33                                      | 0                   | 1.290                         |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>         | <i>1.408</i>                  | <i>0</i>                             | <i>- 151</i>                            | <i>33</i>                               | <i>0</i>            | <i>1.290</i>                  |
| 18.01.05                            | Bijdragen aan internationale organisaties | 1.036                         | 0                                    | 150                                     | - 32                                    | - 199               | 955                           |
| <b>Ontvangsten</b>                  |                                           | <b>0</b>                      | <b>0</b>                             | <b>0</b>                                | <b>0</b>                                | <b>254</b>          | <b>254</b>                    |

De wijzigingen bij Slotwet binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

## Artikel 19 Klimaat

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 19                                  | Klimaat                                                   | Stand<br>ontwerp<br>begroting | Mutaties via<br>NvW en<br>amendement | Mutaties 1e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties 2e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties<br>Slotwet | Realisatie<br>2016            |
|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------|-------------------------------|
|                                     |                                                           | (1)                           | (2)                                  | (3)                                     | (4)                                     | (5)                 | (6) = (1)+(2)+<br>(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                                           | <b>54.747</b>                 | <b>0</b>                             | <b>15.823</b>                           | <b>7.365</b>                            | <b>- 5.981</b>      | <b>71.954</b>                 |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                                           | <b>57.761</b>                 | <b>0</b>                             | <b>13.139</b>                           | <b>4.040</b>                            | <b>- 2.934</b>      | <b>72.006</b>                 |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                                           | <b>80%</b>                    |                                      |                                         |                                         |                     |                               |
| <b>19.01</b>                        | <b>Tegengaan klimaatverandering</b>                       | <b>14.026</b>                 | <b>0</b>                             | <b>- 1.200</b>                          | <b>2.974</b>                            | <b>- 610</b>        | <b>15.190</b>                 |
| 19.01.01                            | Opdrachten                                                | 2.352                         | 0                                    | - 634                                   | 1.463                                   | - 500               | 2.681                         |
| 19.01.02                            | Subsidies                                                 | 102                           | 0                                    | 350                                     | 650                                     | - 110               | 992                           |
| 19.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen                                | 11.572                        | 0                                    | - 916                                   | 861                                     | 0                   | 11.517                        |
|                                     | – <i>Waarvan bijdrage aan KNMI</i>                        | <i>220</i>                    | <i>0</i>                             | <i>589</i>                              | <i>0</i>                                | <i>0</i>            | <i>809</i>                    |
|                                     | – <i>Waarvan bijdrage aan RWS</i>                         | <i>4.178</i>                  | <i>0</i>                             | <i>- 1.487</i>                          | <i>0</i>                                | <i>0</i>            | <i>2.691</i>                  |
|                                     | – <i>Waarvan bijdrage aan Nea</i>                         | <i>7.174</i>                  | <i>0</i>                             | <i>- 18</i>                             | <i>861</i>                              | <i>0</i>            | <i>8.017</i>                  |
| <b>19.02</b>                        | <b>Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking</b> | <b>43.735</b>                 | <b>0</b>                             | <b>14.339</b>                           | <b>1.066</b>                            | <b>- 2.324</b>      | <b>56.816</b>                 |
| 19.02.01                            | Opdrachten                                                | 6.649                         | 0                                    | 5.121                                   | - 7.693                                 | - 763               | 3.314                         |
|                                     | – <i>Interreg</i>                                         | <i>1.805</i>                  | <i>0</i>                             | <i>- 1.590</i>                          | <i>- 100</i>                            | <i>- 7</i>          | <i>108</i>                    |
|                                     | – <i>Overige opdrachten</i>                               | <i>4.844</i>                  | <i>0</i>                             | <i>6.711</i>                            | <i>- 7.593</i>                          | <i>- 756</i>        | <i>3.206</i>                  |
| 19.02.02                            | Subsidies                                                 | 500                           | 0                                    | 715                                     | 800                                     | - 577               | 1.438                         |
|                                     | – <i>Interreg</i>                                         | <i>500</i>                    | <i>0</i>                             | <i>715</i>                              | <i>0</i>                                | <i>- 577</i>        | <i>638</i>                    |
|                                     | – <i>Overige subsidies</i>                                | <i>0</i>                      | <i>0</i>                             | <i>0</i>                                | <i>800</i>                              | <i>0</i>            | <i>800</i>                    |
| 19.02.03                            | Bijdrage aan agentschappen                                | 34.212                        | 0                                    | 8.003                                   | 1.409                                   | - 600               | 43.024                        |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RIVM</i>                        | <i>29.802</i>                 | <i>0</i>                             | <i>3.315</i>                            | <i>812</i>                              | <i>- 735</i>        | <i>33.194</i>                 |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>                         | <i>354</i>                    | <i>0</i>                             | <i>- 16</i>                             | <i>0</i>                                | <i>0</i>            | <i>338</i>                    |
|                                     | – <i>waarvan bijdrage aan RVO</i>                         | <i>4.056</i>                  | <i>0</i>                             | <i>4.704</i>                            | <i>597</i>                              | <i>135</i>          | <i>9.492</i>                  |

| 19       | Klimaat                                  | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|----------|------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|          |                                          | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| 19.02.05 | Bijdrage aan internationale organisaties | 2.374                   | 0                              | 500                               | 6.550                             | - 384            | 9.040                     |
|          | <b>Ontvangsten</b>                       | <b>189.000</b>          | <b>0</b>                       | <b>5.900</b>                      | <b>- 53.415</b>                   | <b>3.989</b>     | <b>145.474</b>            |

## Verplichtingen

De onderschijding van het verplichtingenbudget wordt met name veroorzaakt doordat verplichtingen in het kader van de klimaatagenda niet meer in 2016 zijn aangegaan en door de afwikkeling van afgelopen subsidies op het vlak van duurzame mobiliteit.

## 19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking

De lagere uitgaven op artikelonderdeel Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking is voornamelijk het gevolg van een vertraging in de bouw van het Galileo Reference Centre. Voorts zijn op het opdrachten-budget voor RIVM en op de subsidieregeling Interreg in 2016 minder uitgaven zijn gedaan dan geraamd.

## Ontvangsten

De hogere ontvangsten zijn hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de veilingopbrengsten in het kader van het Emission Trade System (ETS) hoger zijn uitgevallen dan de vastgestelde raming.

## Artikel 20 Lucht en geluid

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 20           | Lucht en Geluid                                 | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|--------------|-------------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|              |                                                 | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
|              | <b>Verplichtingen</b>                           | <b>25.758</b>           | <b>0</b>                       | <b>4.703</b>                      | <b>120</b>                        | <b>- 14.376</b>  | <b>16.205</b>             |
|              | <b>Uitgaven:</b>                                | <b>30.983</b>           | <b>0</b>                       | <b>1.624</b>                      | <b>- 3.980</b>                    | <b>242</b>       | <b>28.869</b>             |
|              | <i>Waarvan juridisch verplicht:</i>             | <b>98%</b>              |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>20.01</b> | <b>Gezonde lucht en tegengaan geluidshinder</b> | <b>30.983</b>           | <b>0</b>                       | <b>1.624</b>                      | <b>- 3.980</b>                    | <b>242</b>       | <b>28.869</b>             |
| 20.01.01     | Opdrachten                                      | 4.697                   | 0                              | 3.757                             | - 1.363                           | 140              | 7.231                     |
|              | – Verkeersemissies                              | 2.038                   | 0                              | 0                                 | 950                               | 175              | 3.163                     |
|              | – Geluid- en luchtsanering                      | 2.659                   | 0                              | 3.757                             | - 2.313                           | - 35             | 4.068                     |
| 20.01.02     | Subsidies                                       | 2.000                   | 0                              | 0                                 | - 1.950                           | 0                | 50                        |
|              | – Euro 6 en Euro-VI                             | 2.000                   | 0                              | 0                                 | - 2.000                           | 0                | 0                         |
|              | – Overige subsidies                             | 0                       | 0                              | 0                                 | 50                                | 0                | 50                        |
| 20.01.03     | Bijdrage aan agentschappen                      | 2.127                   | 0                              | 188                               | 0                                 | 0                | 2.315                     |
|              | – waarvan bijdrage aan RWS                      | 2.127                   | 0                              | 188                               | 0                                 | 0                | 2.315                     |
| 20.01.04     | Bijdrage aan medeoverheden                      | 21.285                  | 0                              | - 2.608                           | - 667                             | 0                | 18.010                    |
|              | – NSL                                           | 0                       | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 0                         |
|              | – Wegverkeerlawaaai                             | 21.285                  | 0                              | - 2.608                           | - 667                             | 0                | 18.010                    |
|              | – Overige bijdrage medeoverheden                | 0                       | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 0                         |
| 20.01.07     | Bekostiging                                     | 874                     | 0                              | 287                               | 0                                 | 102              | 1.263                     |

| 20 | Lucht en Geluid    | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|----|--------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|    |                    | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
|    | <b>Ontvangsten</b> | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>0</b>                          | <b>0</b>         | <b>236</b>                |

## Verplichtingen

De onderschrijding van het verplichtingenbudget wordt met name veroorzaakt door de afwikkeling van de Euro 6-subsidies. Daarnaast is in 2016 minder verplichtingenbudget aangewend doordat de compensatieregeling milieuzonering geen doorgang heeft gevonden (Kamerstukken II 2016–2017 31 209, nr. 204).

## Artikel 21 Duurzaamheid

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 21           | Duurzaamheid                        | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|--------------|-------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|              |                                     | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
|              | <b>Verplichtingen</b>               | <b>21.842</b>           | <b>0</b>                       | <b>– 4.213</b>                    | <b>432</b>                        | <b>925</b>       | <b>18.986</b>             |
|              | <b>Uitgaven:</b>                    | <b>23.564</b>           | <b>0</b>                       | <b>– 4.569</b>                    | <b>– 904</b>                      | <b>968</b>       | <b>19.059</b>             |
|              | <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> | <b>87%</b>              |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>21.04</b> | <b>Duurzaamheidsinstrumentarium</b> | <b>1.164</b>            | <b>0</b>                       | <b>– 415</b>                      | <b>– 43</b>                       | <b>30</b>        | <b>736</b>                |
| 21.04.01     | Opdrachten                          | 969                     | 0                              | – 220                             | – 43                              | 30               | 736                       |
| 21.04.03     | Bijdrage aan agentschappen          | 195                     | 0                              | – 195                             | 0                                 | 0                | 0                         |
|              | – waarvan bijdrage aan RWS          | 195                     | 0                              | – 195                             | 0                                 | 0                | 0                         |
| <b>21.05</b> | <b>Duurzame Productketens</b>       | <b>18.118</b>           | <b>0</b>                       | <b>– 2.850</b>                    | <b>– 337</b>                      | <b>1.247</b>     | <b>16.178</b>             |
| 21.05.01     | Opdrachten                          | 12.418                  | 0                              | – 4.041                           | – 441                             | 1.096            | 9.033                     |
|              | – Uitvoering Duurzame productketens | 12.418                  | 0                              | – 4.041                           | – 441                             | 1.096            | 9.032                     |
|              | – Caribisch Nederland afvalbeheer   | 0                       | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 0                         |
| 21.05.02     | Subsidies                           | 582                     | 0                              | 913                               | 104                               | 150              | 1.749                     |
| 21.05.03     | Bijdrage aan agentschappen          | 5.118                   | 0                              | 278                               | 0                                 | 0                | 5.396                     |
|              | – waarvan bijdrage aan RWS          | 5.118                   | 0                              | 278                               | 0                                 | 0                | 5.396                     |
| <b>21.06</b> | <b>Natuurlijk kapitaal</b>          | <b>4.282</b>            | <b>0</b>                       | <b>– 1.304</b>                    | <b>– 524</b>                      | <b>– 309</b>     | <b>2.145</b>              |
| 21.06.01     | Opdrachten                          | 1.975                   | 0                              | 117                               | – 524                             | – 237            | 1.331                     |
| 21.06.02     | Subsidies                           | 359                     | 0                              | – 287                             | 0                                 | – 72             | 0                         |
| 21.06.03     | Bijdrage aan agentschappen          | 1.948                   | 0                              | – 1.134                           | 0                                 | 0                | 814                       |
|              | – waarvan bijdrage aan RWS          | 1.948                   | 0                              | – 1.134                           | 0                                 | 0                | 814                       |
|              | <b>Ontvangsten</b>                  | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>2.170</b>                      | <b>28</b>        | <b>2.198</b>              |

## 21.05 Duurzame productketens

De hogere uitgaven zijn met name het gevolg van onvoorziene noodzakelijke investeringen in de afvalketen op Saba. Voorts heeft op het programma Realisatie van Acceleratie naar een Circulaire Economie (RACE) een aantal betalingen eerder plaatsgevonden dan geraamd. Tot slot is op het artikelonderdeel 21.05 Duurzame Productketens bij een aantal opdrachten hogere voorschotten betaald dan geraamd.

## Artikel 22 Omgevingsveiligheid en Milieurisico's

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 22                                  | Omgevingsveiligheid en Milieurisico's                      | Stand             | Mutaties via      | Mutaties 1e           | Mutaties 2e           | Mutaties     | Realisatie                |
|-------------------------------------|------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|-----------------------|-----------------------|--------------|---------------------------|
|                                     |                                                            | ontwerp begroting | NvW en amendement | suppletoire begroting | suppletoire begroting | Slotwet      | 2016                      |
|                                     |                                                            | (1)               | (2)               | (3)                   | (4)                   | (5)          | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                                            | <b>33.309</b>     | <b>0</b>          | <b>- 4.253</b>        | <b>25.602</b>         | <b>576</b>   | <b>55.234</b>             |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                                            | <b>34.012</b>     | <b>0</b>          | <b>- 2.338</b>        | <b>2.279</b>          | <b>710</b>   | <b>34.663</b>             |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                                            | <b>97%</b>        |                   |                       |                       |              |                           |
| <b>22.01</b>                        | <b>Veiligheid chemische stoffen</b>                        | <b>7.620</b>      | <b>0</b>          | <b>- 6</b>            | <b>- 1.962</b>        | <b>1.090</b> | <b>6.742</b>              |
| 22.01.01                            | Opdrachten                                                 | 4.574             | 0                 | - 462                 | - 639                 | 503          | 3.976                     |
| 22.01.02                            | Subsidies                                                  | 973               | 0                 | 1.199                 | - 1.323               | 587          | 1.436                     |
|                                     | - <i>NANoREG</i>                                           | 698               | 1.129             | 1.129                 | - 1.323               | 596          | 1.100                     |
|                                     | - <i>Overige subsidies</i>                                 | 275               | 70                | 70                    | 0                     | - 9          | 336                       |
| 22.01.03                            | Bijdrage aan agentschappen                                 | 2.073             | 0                 | - 743                 | 0                     | 0            | 1.330                     |
|                                     | - <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>                          | 2.073             | 0                 | - 743                 | 0                     | 0            | 1.330                     |
| 22.01.05                            | Bijdragen aan internationale organisaties                  | 0                 | 0                 | 0                     | 0                     | 0            | 0                         |
| <b>22.02</b>                        | <b>Veiligheid biotechnologie</b>                           | <b>3.602</b>      | <b>0</b>          | <b>0</b>              | <b>- 2.000</b>        | <b>19</b>    | <b>1.621</b>              |
| 22.02.01                            | Opdrachten                                                 | 3.602             | 0                 | 0                     | - 2.000               | 19           | 1.621                     |
| 22.02.05                            | Bijdragen aan internationale organisaties                  | 0                 | 0                 | 0                     | 0                     | 0            | 0                         |
| <b>22.03</b>                        | <b>Veiligheid bedrijven en transport</b>                   | <b>22.790</b>     | <b>0</b>          | <b>- 2.332</b>        | <b>6.241</b>          | <b>- 399</b> | <b>26.300</b>             |
| 22.03.01                            | Opdrachten                                                 | 5.587             | 0                 | - 1.254               | - 1.186               | 301          | 3.448                     |
|                                     | - <i>Omgevingsveiligheid</i>                               | 1.537             | 0                 | - 1.537               | 0                     | 868          | 868                       |
|                                     | - <i>Uitvoering veiligheid inrichtingen en basisnetten</i> | 2.263             | 0                 | - 841                 | - 798                 | - 279        | 345                       |
|                                     | - <i>Overige opdrachten</i>                                | 1.787             | 0                 | 1.124                 | - 388                 | - 288        | 2.235                     |
| 22.03.02                            | Subsidies                                                  | 10.490            | 0                 | 0                     | 7.387                 | - 704        | 17.173                    |
|                                     | - <i>Asbest en safety deals</i>                            | 10.000            | 0                 | 0                     | 5.275                 | - 79         | 15.196                    |
|                                     | - <i>Overige subsidies</i>                                 | 490               | 0                 | 0                     | 2.112                 | - 625        | 1.977                     |
| 22.03.03                            | Bijdrage aan agentschappen                                 | 3.707             | 0                 | - 1.078               | 0                     | 0            | 2.629                     |
|                                     | - <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>                          | 3.707             | 0                 | - 1.078               | 0                     | 0            | 2.629                     |
| 22.03.04                            | Bijdragen aan medeoverheden                                | 0                 | 0                 | 0                     | 0                     | 60           | 60                        |
|                                     | - <i>Bijdragen asbestsanering</i>                          | 0                 | 0                 | 0                     | 0                     | 0            | 0                         |
|                                     | - <i>Bijdragen programma Externe Veiligheid</i>            | 0                 | 0                 | 0                     | 0                     | 60           | 60                        |
|                                     | - <i>Overige bijdragen aan medeoverheden</i>               | 0                 | 0                 | 0                     | 0                     | 0            | 0                         |
| 22.03.05                            | Bijdragen aan internationale organisaties                  | 0                 | 0                 | 0                     | 0                     | 0            | 0                         |
| 22.03.09                            | Inkomensoverdracht                                         | 3.006             | 0                 | 0                     | 40                    | - 56         | 2.990                     |
| <b>Ontvangsten</b>                  |                                                            | <b>928</b>        | <b>0</b>          | <b>1.129</b>          | <b>0</b>              | <b>- 28</b>  | <b>272</b>                |

### 22.01 Veiligheid chemische stoffen

De hogere uitgaven op artikelonderdeel 22.01 Veiligheid chemische stoffen worden veroorzaakt doordat de vergoedingen ter uitvoering van de programma's ProSafe en NaNoReg hoger zijn uitgevallen dan geraamd. Daarnaast werd een interdepartementale bijdrage verwacht op artikelonderdeel 22.01 Veiligheid chemische stoffen. De bijdrage is echter niet in 2016 ontvangen, maar volgt pas in 2017.

## Artikel 23 Meteorologie, seismologie en aardobservatie

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 23                                  | Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|-------------------------------------|---------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|                                     |                                             | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                             | <b>32.566</b>           | <b>0</b>                       | <b>6</b>                          | <b>3.380</b>                      | <b>4</b>         | <b>35.956</b>             |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                             | <b>33.433</b>           | <b>0</b>                       | <b>164</b>                        | <b>3.380</b>                      | <b>4</b>         | <b>36.981</b>             |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                             | <b>100%</b>             |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>23.01</b>                        | <b>Meteorologie en seismologie</b>          | <b>25.059</b>           | <b>0</b>                       | <b>171</b>                        | <b>3.330</b>                      | <b>4</b>         | <b>28.564</b>             |
| 23.01.03                            | Bijdrage aan het agentschap KNMI            | 24.192                  | 0                              | 13                                | 3.330                             | 0                | 27.535                    |
|                                     | – <i>Meteorologie</i>                       | 23.726                  | 0                              | 12                                | 2.907                             | 0                | 26.645                    |
|                                     | – <i>Seismologie</i>                        | 466                     | 0                              | 1                                 | 423                               | 0                | 890                       |
| 23.01.04                            | Bijdrage aan internationale organisaties    | 867                     | 0                              | 158                               | – 1.025                           | 0                | 0                         |
|                                     | – <i>Contributie WMO (HGIS)</i>             | 867                     | 0                              | 158                               | – 1.025                           | 0                | 0                         |
| 23.01.05                            | Bijdrage aan internationale organisaties    | 0                       | 0                              | 0                                 | 1.025                             | 4                | 1.029                     |
|                                     | – <i>Contributie WMO (HGIS)</i>             | 0                       | 0                              | 1.025                             | – 1.025                           | 4                | 1.029                     |
| <b>23.02</b>                        | <b>Aardobservatie</b>                       | <b>8.374</b>            | <b>0</b>                       | <b>– 7</b>                        | <b>50</b>                         | <b>0</b>         | <b>8.417</b>              |
| 23.02.03                            | Bijdrage aan het agentschap KNMI            | 8.374                   | 0                              | – 7                               | 50                                | 0                | 8.417                     |
|                                     | – <i>Aardobservatie</i>                     | 8.374                   | 0                              | – 7                               | 50                                | 0                | 8.417                     |
| <b>Ontvangsten</b>                  |                                             | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>0</b>                          | <b>0</b>         | <b>0</b>                  |

De wijzigingen bij Slotwet binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

## Artikel 24 Handhaving en toezicht

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 24                                  | Handhaving en Toezicht                 | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|-------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|                                     |                                        | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>               |                                        | <b>110.655</b>          | <b>0</b>                       | <b>3.329</b>                      | <b>4.986</b>                      | <b>0</b>         | <b>118.970</b>            |
| <b>Uitgaven:</b>                    |                                        | <b>110.655</b>          | <b>0</b>                       | <b>3.329</b>                      | <b>4.986</b>                      | <b>0</b>         | <b>118.970</b>            |
| <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> |                                        | <b>100%</b>             |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>24.01</b>                        | <b>Handhaving en toezicht</b>          | <b>110.655</b>          | <b>0</b>                       | <b>3.329</b>                      | <b>4.986</b>                      | <b>0</b>         | <b>118.970</b>            |
| 24.01.03                            | Bijdrage aan het agentschap ILT        | 110.655                 | 0                              | 3.329                             | 4.986                             | 0                | 118.970                   |
|                                     | – <i>Afval, Industrie en bedrijven</i> | 25.264                  | 0                              | 592                               | 1.285                             | 0                | 27.141                    |
|                                     | – <i>Rail en wegvervoer</i>            | 23.167                  | 0                              | 2.444                             | 2.286                             | 0                | 27.897                    |
|                                     | – <i>Scheepvaart</i>                   | 21.640                  | 0                              | 239                               | 493                               | 0                | 22.372                    |
|                                     | – <i>Luchtvaart</i>                    | 17.983                  | 0                              | 24                                | 408                               | 0                | 18.415                    |
|                                     | – <i>Water, producten en stoffen</i>   | 22.601                  | 0                              | 30                                | 514                               | 0                | 23.145                    |
| <b>Ontvangsten</b>                  |                                        | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>0</b>                          | <b>0</b>         | <b>0</b>                  |

De wijzigingen bij Slotwet binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

## Artikel 25 Brede doeluitkering

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 25           | Brede Doeluitkering                 | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|--------------|-------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|              |                                     | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
|              | <b>Verplichtingen</b>               | <b>854.242</b>          | <b>0</b>                       | <b>2.749</b>                      | <b>44.543</b>                     | <b>21.875</b>    | <b>923.409</b>            |
|              | <b>Uitgaven:</b>                    | <b>852.688</b>          | <b>0</b>                       | <b>29.263</b>                     | <b>11.985</b>                     | <b>0</b>         | <b>893.936</b>            |
|              | <i>Waarvan juridisch verplicht:</i> | <b>100%</b>             |                                |                                   |                                   |                  |                           |
| <b>25.01</b> | <b>Brede Doeluitkering</b>          | <b>852.688</b>          | <b>0</b>                       | <b>29.263</b>                     | <b>11.985</b>                     | <b>0</b>         | <b>893.936</b>            |
|              | <b>Ontvangsten</b>                  | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>0</b>                          | <b>0</b>         | <b>0</b>                  |

### Verplichtingen

De hogere verplichtingen worden voornamelijk veroorzaakt door een verplichting van € 13,7 miljoen die is aangegaan om de bijdrage aan BDU regio's te kunnen verstrekken in 2017 t.b.v. het programma Beter Benutten. De dekking is voorzien op het Infrastructuurfonds vanuit artikel 12. Teneinde de bijdrage BDU voor 2017 op prijspeil 2016 te kunnen verplichten is verplichtingen- ruimte naar voren gehaald ter hoogte van € 11,8 miljoen. Omdat er te veel verplichtingen was geraamd dan benodigd voor de definitieve beschikking is een bedrag van 3,6 miljoen afgeboekt.

## Artikel 26 Bijdrage investeringsfondsen

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 26           | Bijdrage Investeringsfondsen                | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|--------------|---------------------------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|              |                                             | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
|              | <b>Verplichtingen</b>                       | <b>6.375.221</b>        | <b>0</b>                       | <b>- 184.353</b>                  | <b>- 164.569</b>                  | <b>0</b>         | <b>6.026.299</b>          |
|              | <b>Uitgaven:</b>                            | <b>6.375.221</b>        | <b>0</b>                       | <b>- 184.353</b>                  | <b>- 164.569</b>                  | <b>0</b>         | <b>6.026.299</b>          |
| <b>26.01</b> | <b>Bijdrage aan het Infrastructuurfonds</b> | <b>5.355.569</b>        | <b>0</b>                       | <b>- 171.387</b>                  | <b>- 157.416</b>                  | <b>0</b>         | <b>5.026.766</b>          |
| <b>26.02</b> | <b>Bijdrage aan het Deltafonds</b>          | <b>1.019.652</b>        | <b>0</b>                       | <b>- 12.966</b>                   | <b>- 7.153</b>                    | <b>0</b>         | <b>999.533</b>            |
|              | <b>Ontvangsten</b>                          | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>0</b>                          | <b>0</b>         | <b>0</b>                  |

De wijzigingen bij Slotwet binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

**Artikel 97 Algemeen departement****Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)**

| 97                    | Algemeen Departement                | Stand<br>ontwerp<br>begroting | Mutaties via<br>NvW en<br>amendement | Mutaties 1e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties 2e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties<br>Slotwet | Realisatie<br>2016            |
|-----------------------|-------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------|-------------------------------|
|                       |                                     | (1)                           | (2)                                  | (3)                                     | (4)                                     | (5)                 | (6) = (1)+(2)+<br>(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b> |                                     | <b>44.730</b>                 | <b>0</b>                             | <b>2.542</b>                            | <b>14.514</b>                           | <b>- 13.834</b>     | <b>47.952</b>                 |
| <b>Uitgaven:</b>      |                                     | <b>45.738</b>                 | <b>0</b>                             | <b>3.217</b>                            | <b>13.174</b>                           | <b>- 2.605</b>      | <b>59.524</b>                 |
| <b>97.01</b>          | <b>lenM-brede programmamiddelen</b> | <b>45.738</b>                 | <b>0</b>                             | <b>3.217</b>                            | <b>13.174</b>                           | <b>- 2.605</b>      | <b>59.524</b>                 |
| 97.01.01              | Opdrachten                          | 26.667                        | 0                                    | - 861                                   | 5.340                                   | - 2.376             | 28.770                        |
|                       | – <i>Onderzoeken ANVS</i>           | 4.032                         | 0                                    | - 103                                   | 71                                      | - 838               | 3.162                         |
|                       | – <i>Regeringsvliegtuig</i>         | 6.644                         | 0                                    | - 6                                     | 2.221                                   | - 128               | 8.731                         |
|                       | – <i>Overige opdrachten</i>         | 15.991                        | 0                                    | - 752                                   | 3.048                                   | - 1.410             | 16.877                        |
| 97.01.02              | Subsidies                           | 1.250                         | 0                                    | 172                                     | 368                                     | 0                   | 1.790                         |
| 97.01.03              | Bijdrage aan agentschappen          | 12.594                        | 0                                    | 3.906                                   | 7.337                                   | 0                   | 23.837                        |
|                       | – <i>waarvan bijdrage aan KNMI</i>  | 0                             | 0                                    | 2.413                                   | 259                                     | 0                   | 2.672                         |
|                       | – <i>waarvan bijdrage aan ILT</i>   | 11.985                        | 0                                    | - 9                                     | 233                                     | 0                   | 12.209                        |
|                       | – <i>waarvan bijdrage aan RWS</i>   | 609                           | 0                                    | 1.502                                   | 463                                     | 0                   | 2.574                         |
|                       | – <i>waarvan bijdrage aan RIVM</i>  | 0                             | 0                                    | 0                                       | 0                                       | 0                   | 6.382                         |
| 97.01.06              | Bijdrage aan ZBO en RWT             | 5.227                         | 0                                    | 0                                       | 129                                     | - 229               | 5.127                         |
|                       | – <i>StAB</i>                       | 5.227                         | 0                                    | 0                                       | 129                                     | - 229               | 5.127                         |
| <b>Ontvangsten</b>    |                                     | <b>1.994</b>                  | <b>0</b>                             | <b>0</b>                                | <b>- 893</b>                            | <b>158</b>          | <b>1.259</b>                  |

**Verplichtingen**

De lagere realisatie op aangegane verplichtingen is voornamelijk het gevolg van de beëindiging van het contract met de beheerder van het regeringsvliegtuig (er is nog geen nieuwe beheerder) en eerdere beëindiging van het project OLO 3 dan gepland. Daarnaast heeft een opschoning van openstaande verplichtingen plaatsgevonden van de programmabudgetten van ANVS en was er sprake van lagere uitgaven als gevolg van vertraging in de uitbesteding van onderzoekopdrachten bij PBL en vertragingen. Tot slot betreft het de gevolgen van vertragingen in de campagnes Pluk/Duurzaam Doen en lagere uitgaven bij de campagne van AnaarBeter en lagere uitgaven, deels door medefinanciering, onder andere voor het project Strategische Kennis- en Innovatieagenda (SKIA).

**97.01 lenM -brede programmamiddelen***Onderzoeken ANVS*

Dit betreft met name meevallende uitgaven als gevolg van opschoning van openstaande verplichtingen op de programmabudgetten van ANVS.

*Overige opdrachten*

Dit betreft met name de gevolgen van vertragingen in de campagnes Pluk/Duurzaam Doen en lagere uitgaven bij de campagne van AnaarBeter en lagere uitgaven, deels door medefinanciering deels doordat diverse projecten goedkoper uitvielen dan wel niet zijn opgestart. Daarnaast zijn er lagere uitgaven als gevolg van vertraging in de uitbesteding van onderzoekopdrachten bij PBL.

## Artikel 98 Apparaatsuitgaven kerndepartement

### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 98                    | Apparaatsuitgaven Kernde-<br>partement | Stand<br>ontwerp<br>begroting | Mutaties via<br>NvW en<br>amendement | Mutaties 1e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties 2e<br>suppletoire<br>begroting | Mutaties<br>Slotwet | Realisatie<br>2016            |
|-----------------------|----------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------|-------------------------------|
|                       |                                        | (1)                           | (2)                                  | (3)                                     | (4)                                     | (5)                 | (6) = (1)+(2)+<br>(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b> |                                        | <b>332.770</b>                | <b>0</b>                             | <b>4.604</b>                            | <b>- 3.905</b>                          | <b>6.343</b>        | <b>339.812</b>                |
| <b>Uitgaven:</b>      |                                        | <b>340.148</b>                | <b>0</b>                             | <b>9.812</b>                            | <b>- 15.208</b>                         | <b>- 6.009</b>      | <b>328.743</b>                |
| <b>98.01</b>          | <b>Personele uitgaven</b>              | <b>218.672</b>                | <b>0</b>                             | <b>2.026</b>                            | 12.130                                  | <b>- 5.910</b>      | <b>226.918</b>                |
|                       | – waarvan eigen personeel              | 192.130                       | 0                                    | - 843                                   | 4.655                                   | 381                 | 196.323                       |
|                       | – waarvan externe inhuur               | 15.929                        | 0                                    | 4.479                                   | 7.224                                   | - 6.670             | 20.962                        |
|                       | – waarvan overige personele uitgaven   | 10.613                        | 0                                    | - 1.610                                 | 251                                     | 379                 | 9.633                         |
| <b>98.02</b>          | <b>Materiele uitgaven</b>              | <b>121.476</b>                | <b>0</b>                             | <b>7.786</b>                            | - 27.338                                | <b>- 99</b>         | <b>101.825</b>                |
|                       | – waarvan ICT                          | 23.248                        | 0                                    | 10.294                                  | - 8.368                                 | - 3.720             | 21.454                        |
|                       | – waarvan bijdrage aan SSO's           | 51.024                        | 0                                    | - 5.810                                 | 8.257                                   | 7.401               | 60.872                        |
|                       | – waarvan overige materiële uitgaven   | 47.204                        | 0                                    | 3.302                                   | - 27.227                                | - 3.780             | 19.499                        |
|                       | <b>Ontvangsten</b>                     | <b>3.530</b>                  | <b>0</b>                             | <b>13.016</b>                           | <b>1.528</b>                            | <b>1.249</b>        | <b>19.323</b>                 |

### Verplichtingen

In verband met het vastleggen van opdrachten met een kaseffect in 2017 wordt verplichtingruimte naar voren gehaald voor o.a. de Randstadregeling (ten behoeve van de uitstroom van personeel als invulling van taakstelling Rutte II) en het verlengen van een aantal inhuuropdrachten. Tevens heeft een correctie plaatsgevonden in het kader van het masterplan huisvesting. Deze was te laag begroot waarbij abusievelijk is vergeten om dit tijdig te corrigeren.

#### 98.01 Personele uitgaven

De lagere uitgaven voor externe inhuur worden voornamelijk verklaard doordat enerzijds de begrootte kosten inhuur externen uiteindelijk door middel van inbesteding zijn gerealiseerd. Anderzijds zijn de uitgaven voor inhuur lager dan voorzien als gevolg van vertraging bij de (verrekening van) contracten voor de projecten ERTMS, OVS en Eenvoudig Beter.

#### 98.02 Materiële uitgaven

De uitgaven voor ICT zijn lager dan begroot. Dit is het gevolg van een correctie van de Bijdrage RSSO SSC-ICT die ten onrechte als ICT uitgaven waren gebudgetteerd en verantwoord. De hogere bijdrage aan rijksbrede SSO's wordt deels veroorzaakt door de hiervoor genoemde correctie vanuit de ICT-budgetten en uitgaven, anderzijds betreft het uitgaven, gedaan voor Baten-Lastendiensten van IenM en het Ministerie van Buitenlandse Zaken waarvan de ontvangsten niet meer in 2016 zijn gerealiseerd en deze uitgaven ten laste van artikel 98 moeten worden verantwoord. Lagere uitgaven aan overige materiële kosten zijn het gevolg van opgelopen vertragingen bij diverse projecten en de facturering ervan. Daarnaast was sprake van lagere uitgaven dan voorzien voor o.a. Directieervoer, ondernemingsraden en huisvestingskosten ERTMS. Tot slot waren de uitgaven voor Corporate organisatieontwikkeling lager als gevolg van het later instromen van talentvolle vluchtelingen, vrijval op de reservering voor co-financiering van ontwikkelingen binnen de



beleidskern en voor het overige door lagere uitgaven voor diverse geplande activiteiten dan begroot.

### Ontvangsten

Uiteindelijk bleek een aantal afrekeningen, voor dienstverlening uit 2015 aan de Baten lasten diensten van lenM, hoger uit te vallen dan geraamd waardoor meer (overlopende) ontvangsten zijn gerealiseerd. Tevens waren inkomsten uit detacheringen buiten lenM hoger dan geraamd.

### Artikel 99 Nominaal en onvoorzien

#### Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2016 (Bedragen x € 1.000)

| 99                      | Nominaal en Onvoorzien | Stand ontwerp begroting | Mutaties via NvW en amendement | Mutaties 1e suppletoire begroting | Mutaties 2e suppletoire begroting | Mutaties Slotwet | Realisatie 2016           |
|-------------------------|------------------------|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|------------------|---------------------------|
|                         |                        | (1)                     | (2)                            | (3)                               | (4)                               | (5)              | (6) = (1)+(2)+(3)+(4)+(5) |
| <b>Verplichtingen</b>   |                        | <b>25</b>               | <b>0</b>                       | <b>77.574</b>                     | <b>- 77.532</b>                   | <b>- 67</b>      | <b>0</b>                  |
| <b>Uitgaven:</b>        |                        | <b>25</b>               | <b>0</b>                       | <b>77.574</b>                     | <b>- 77.532</b>                   | <b>- 67</b>      | <b>0</b>                  |
| <b>Loonbijstelling</b>  |                        | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>38.962</b>                     | <b>0</b>                          | <b>0</b>         | <b>0</b>                  |
| – waarvan programma     |                        | 0                       | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 0                         |
| – waarvan apparaat      |                        | 0                       | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 0                         |
| <b>Prijsbijstelling</b> |                        | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>19.097</b>                     | <b>0</b>                          | <b>0</b>         | <b>0</b>                  |
| – waarvan programma     |                        | 0                       | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 0                         |
| – waarvan apparaat      |                        | 0                       | 0                              | 0                                 | 0                                 | 0                | 0                         |
| <b>Onvoorzien</b>       |                        | <b>25</b>               | <b>0</b>                       | <b>19.515</b>                     | <b>0</b>                          | <b>- 67</b>      | <b>0</b>                  |
| <b>Ontvangsten</b>      |                        | <b>0</b>                | <b>0</b>                       | <b>0</b>                          | <b>0</b>                          | <b>0</b>         | <b>0</b>                  |

De wijzigingen bij Slotwet binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).